

פרוטוקול מס' 112
מישיבת ועדת החוקה; חוק ומשפט
מיום חמישי, כ"ח אדר תשל"א - 25.3.71 שעה 9.00

נ כ ח ו

חברי הוועדה: י.ש. בן-מאיר - היו"ר

מ. ביבי
ד. ארזי
א. אנקוריון
י. קורן
מ. בן-פורת
י.ה. קלינגהופר
ש. פרידמן
ב. הלוי
ה. טובי

מוזמנים:
מ. שמגר - היועץ המשפטי לממשלה
ג. היבבר - משרד הפנים
מ. שפט - משרד הפנים
א. ירון - משרד המשפטים
א. דמביץ - משרד המשפטים

כאמכ! שרה - 1/3

- סדר - היו"ר:
1. נוסח חדש לפקודת הראיות
 2. חוק להארכת תוקף תקנות שעת חרום (החזקה תעודת זהות והצגתה)
 3. חוק האזרחות

פותח את הישיבה

י.ש.בן-מאיר :

נוסח חדש לפקודת הראיות

י.ה. קלינגהופר :

מודיע על החלטות ועדת משנה א' המליאה החזירה את הדיון בדבר הגדרת "נציג דפלומטי" לוועדת המשנה. נועצנו ביועץ המשפטי לממשלה, אם יכולים בלי לחרג במסגרת סמכותנו לקבל את המשאלה ולהענות למשרד החוץ - במיוחד לפרוש המלה "מזכיר" והיועץ המשפטי הית בדעה שהדבר במסגרת סמכותנו ועל כן מבקש לקבל את הנוסח כפי שהוא מתבקש מהדיון בוועדת משנה א'.

"נציג דפלומטי" - שגריר, ציר, ממונה על שגרירות או צירות, יעוץ של שגרירות או צירות, מזכיר ראשון; מזכיר שני או מזכיר שלישי של שגרירות או צירות, המשמשים בתפקידם במדינת חוץ;

מ. ביבי :
אם מפרשים יותר את ההגדרה - צריכה להיות בצורה כזו שישראל לא תקופח בה.

א. אנקוריון :
לא היתי מציע להכניס פרוט המזכירים

מ. שמגר היועץ המשפטי למ"מ
אנחנו צמודים לנוסח הפקודה במנדט ותיקונים בתשי"א. אין כאן בעיה של יחסי גומלין בין ארצות, השאלה האם הנוסח הקיים היום ניתן לפרוט כפי שלפננו - לכן הכנסת רשאית להרחיב ההגדרה או לצמצמה - נוסח חדש הינו ביטוי חדש, מלא ומלוטש, לכן אין שאלה של הדדיות - שלחת צירים, זה ענין של חוק פנימי של ארצות ולא לנו.

י.ש.בן-מאיר - יו"ר :
הצעת ועדת משנה לנוסח חדש, להגדרת "נציג דיפלומטי" - נחקבלה.

תקנות שעת חרום (החזקת תעודת זהות והצגתה)

מ. שמגר :
פסקה 7(ג) למחוק. להוסיף תקנה (3) חדשה "מי שאינו תושב זמלאו לו 17 שנה, ישא עמו תעודה המעידה על זהותו ומכילה תצלומו וחייב יהיה להציגה לפי דרישה, כאמור בתקנה 2ב"

התיקון הנוסף: 3 ו-4 ימוספרו 4 ו-5

מ. בן-פורת :
להבהרה מביא את חוק מרשם האוכלוסין - למה הכוונה אדם אחר -

י.ש.בן-מאיר :
דינו לחוק זה שחקלים עליו הדרישות

י.ש.בן-מאיר :
מאמץ הצעת היועץ המשפטי לממשלה - מוחקים פסקה 7(ג) להוסיף סעיף 3 ו-3 יהיה 4 ו-4 יהיה 5

ההצעה מתקבלת.

יש הצעה שבקשר לתאריך נעשה רוויזיה - אין התנגדות

בסעיף 6 בחוק נאמר: תקפו יהיה - ה' אדר תשל"ג (7 בפברואר 1973) הצעת הממשלה היתה א' ניסן תשל"ב ויש הפתיגות האומרת רח' שבט תשל"ג (ינואר 1973).

מ. ביבי :
מציע לפתח תאריך לועזי דצמבר 1972.

י.ש.בן-מאיר :
יש הסכמה לשנתיים

הוחלט: ה' אדר תשל"ג (7 בפברואר 1973)

חוק האזרחות (תיקון)

א. אנקוריון:

בעקבות דברי ח"כ ב. הלוי בישיבה הקודמת בדבר - מדוע רצוי שנשפל בחוק בדתיפות - אלג מבקין בין הענין ובין הצדדים הפורמליים הנלווים אליו - שזוהי הצעת חוק פרטית. אין לי ספק שבממשלה היו לבטים עד שהציע הצעת חוק אך ספקותיה לא שכחו. ביחס לסנטימנט ליהדות רוסיה, אני שלם עם הרעיון למחווה כזה. אך לפי דעתי חוק השבות עונה על כל השאלות הנ"ל, ושאלת האזרחות היא דבר משני. מה שמעורר אצלי חששות הוא ענין האזרחות הכפולה, אבגלל הענין הזה ומאחר שהממשלה מציע - אני בדעה שמוכרחים לגשת בזהירות רבה § לפי השקפתי אם ח"כ יזם הצעת חוק, ובזה שיזם הצעת חוק - הניע את הממשלה לאמץ את הענין - אם זכה ענין כזה להיות מאומץ ע"י הממשלה - אני מתקוממם נגד זה שתהיה תחרות בין הצעת חוק פרטית והצעת הממשלה. ומה שיש ברצוני לומר שח"כ הלוי, שלא ידחק את הברור להצעת החוק שלו לפני שתגיע הממשלתית.

י.ש. בן-מאיר:

ברור שאם היועץ המשפטי בדעה שהחוק שהממשלה רוצה להביאו לקריאה שניה ושלישית - וכיון שהיו בקשות מהיועץ המשפטי יצאתי מתוך הנחה שיש לגמור לפני ה-1 באפריל, ואם אמנם כך הצעת ח"כ ב. הלוי תבהיר לנו את דעת חברי הוועדה כלפי החוק המוצע.

מ. שמגר:

גישת הממשלה - טוב שההצעה תתקבל בהקדם - הרי אם זה נחוק; זה נחוץ עכשו, שהרי היא קצרה בנסוחה ובהיקפה, הייתי מוכן להשמיע דברי כבר היום שהרי אין טעם לדון פעמים באותו נושא. מעונינים שהדבר יתקבל לפני הפגרה וישמש את המטרה לה נועד.

י.ש. בן-מאיר:

כשדנים בהצעת ח"כ ב. הלוי - ישנה לפנינו גם ההצעה הכחולה של הממשלה - שהרי אין ההצעות רחוקות זו מזו.

להצעת ח"כ ב. הלוי - אני מציע: ב-2א למחוק את המלים "עליתי נמנעה או עוכבה. באונס" ציון שהפוק צריך להיות יותר כללי. לא צריך להיות בפרוש הפניה למדינה מסוימת. זה בא לתת דסקרציה לשר הפנים - ואני בדעה זו שדסקרציה זו צריכה להיות רחבה ביותר - שאם כן החוק איננו צריך לקבוע איך השר מביע רצונו - השר יחליט אם מביע רצונו ואם לאו.

הייתי מציע לצמצם את החוק לענין "שמישהביע רצונו להשתקע בישראל" ולדסקרציה רחבה מאד לשר הפנים וע"כ גם לתקן את הצעת ח"כ ב. הלוי.

מ. שמגר:

נקודת המוצא של הצעת הממשלה הוא חוק האזרחות הקיים - בניסוחו הקיים. הבעיה איך אפשר לתת אזרחות ישראלית ליהודי הנמצא מחוץ לישראל - רוצה לציין שאזרחות ישראלית נקנית במס! דרכים וארחיב את הדיבור על 1. מכת חוק השבות 2. התאזרחות. כל הזכאים מכת חוק השבות נפפכים אוטמטית לאזרחים ישראלים. הקניה אוטמוטית שאינה מחייבת פעולה כלשהי מהאדם. מתי זכאי אדם לאזרחות מכת השבות - מי שעלה ארצה או נולד בה מיום הקמת המדינה - ואם עלה אח"כ מיום עליתו. אזרחות מחכ שבות לא יכולה לעמד ליהודי בקצווי עולם לפני שהיגף פיזית ארצה. התאזרחות דורשת מס' תנאים - נוכחות פיזית, היה בישראל 3 שנים וכו' החומרה קצת מצטמצמת משום שיש לשר הפנים סמכות לוותר על כמה תנאים. מה שמפריע ס"ק (ג) האומר - לפני הענקת האזרחות יצהיר המבקש הצהרה זו כאן נדרש תנאי מוקדם לקבלת האזרחות - שאסם יצהיר נאמנות לישראל - מצמצם לאו דוקא במובן פיזי - בהרבה מצבים - הצהרת נאמנות זה דבר חמור הרבה יותר מקבלת אזרחות. לכן סעיף 5 לא יהווה פתרון ליהודים בארצות שונות עולם, ואמננו - אדם בעצם מבקש בגלל זיקתו לישראל - כוונתו להשתקע בישראל ומה שאנו רוצים הוא להקל עליו את המעבר - וכאן מביא דוגמאות מהמשפט הבינלאומי. אם גתיחס להצעת ח"כ ב. הלוי אינני חושב; שהתנאים הנוספים נוסף להצעת הממשלתית; יש כאן להכביד עליה. - למה לקבוע תנאי היוצר הכבדה; לא רק על האדם אלא גם על המדינה. לא יצרנו סעיף חדש אלא מבקשים להוסיף סעיף קטן אשר קובע - שבמצבים מסוימים רשאי אדם שמלא שני תנאים - הבעת רצון והגשת בקשה - רשאי שר הפנים לתת לו אזרחות.

לפני כן רשמה
מ.י.

ועדת החוקה, חוק ומשפט

25.3.71

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

מבחינה פורמלית יש לפנינו הצעת החוק של חבר הכנסת הלוי, שעלינו להכינה לקריאה ראשונה. אני מציע למחוק מסעיף קטן (א) את המלים "ועלייתו נמנעה או עוכבה באונס", במקום זה להכניס את המלים "והביע רצונו להשתקע בישראל". כן הצעתי להוסיף, אחרי "רשאי שר הפנים", את המלים "לפי שיקולו".

מ. ביבי:

אני סבור שבסעיף 2א(א) אין מקום למלים "ועלייתו נמנעה או עוכבה באונס". כי כפי שגם היועץ המשפטי אמר, יכולות להיות סיטואציות שההימנעות או העיכוב אינם דברים המעידים דוקא לטובת אותו אדם שרוצה לעלות לארץ, כמו למשל פשיטת רגל. לכן לדעתי זה קריטריון לא נכון.

לדעתי המלים "מי שזכאי לפי חוק השבות" אינן ממצות את הנושא. כי יכול להיות שהוא זכאי ואינו רוצה. וביחוד אם נוסיף את מה שהציע היושב-ראש, שלא דוקא על-ידי בקשה שלו תינתן לו האזרחות, אלא אפילו אם הוא הביע זאת בצורה אחרת, לא על-ידי בקשה - הרי שזה עלול דוקא להחמיר. משום כך אני קצור שצריך לומר: "מי שהביע רצונו". הבעת הרצון הפורמלית בכתב, על סמך בקשה, רק הם יכולים להיות את הבסיס לשר הפנים להקנות את האזרחות שאותו אדם רוצה בה. הבעת הרצון צריכה להיות הקריטריון החשוב. יכולה להיות זכאות בלי הבעת רצון.

א. ידין:

אינך יכול להחליף אחד בשני, אלא להוסיף את זה.

מ. ביבי:

אם כך צריכה להיות לא רק זכאות, אלא גם הבעת רצון. זה צריך להיות כאן אחד

היסודות החשובים.

לסעיף (ב) - אינני חושב שצריך לדרוש מהמבקש לוותר קודם על אזרחותו הקודמת. זו דרישה שעלולה להחמיר את מצבו, שעה שאינו יודע לאן פניו מועדות. זה גם עלול אולי לשמש קלף בידו אותה מדינה שעל אזרחותו בה הוא רוצה לוותר, כדי לטפול עליו דברים שאינם נכונים.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

ייתכנו גם מדינות שבהן זו עלולה להיות עבירה פלילית.

ב. הלוי:

אפשר לפטור אותו מזה, אם יש מקרים כאלה.

מ. ביבי:

כך גם לגבי המלים "או הוכיח שיחדל מהיות אזרח-חוץ לכשיהיה לאזרח ישראל" - קשה

לקבוע את זה.

ב. הלוי:

כך זה מופיע בחוק האזרחות.

מ. ביבי:

לדעתי סעיף (ב) הוא מיותר. אפשר להסתפק בהבעת הרצון להשתקע בישראל. אך אני חושב

שצריכה להיות גם השתקעות וגם אזרחות.

ב. הלוי:

לכן כתבתי "על פי בקשתו".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

יש לי טיעון כלפי המחיקה הזאת. אינני רוצה לטעון אותו עכשיו. אני מסכים שזה יישאר. אחרי הקריאה הראשונה אולי אתווכח על זה.

מ. ביבי:

אזרחות ישראלית לפי סעיף זה מוקנית בהוצאת תעודה מאת שר הפנים. האם במקרה זה האדם המבקש את האזרחות צריך לקבל את התעודה ממש ביד?

ב. הלוי:

מדובר על מועד ההוצאה. השר צריך להוציא את התעודה.

לסדר. כשאקבל רשות הדיבור, אביע את דעתי
שביסודה פוסלת את ההצעה הזאת.

ת. טובי:

אבל אני רוצה לשאול מה התכלית של קיום
דיון נפרד בהצעת החוק הזאת, כאשר ביום ב' הקרוב הכנסת תדון בהצעת
החוק של הממשלה? מה ההגיון שבזה?

היו"ר י. ש. בן-מאיר:
על כך קיימנו אתמול דיון פרוצדורלי,
אינני מוכן לחזור עליו היום. פה אנחנו
מבינים חוק לקריאה ראשונה, וזאת זכותו של חבר כנסת שהציע הצעת חוק,
שיכינו אותה לקריאה ראשונה.

ת. טובי:

והועדה החליטה שהיא תעסוק בזה עכשיו?
היו"ר י. ש. בן-מאיר:
אתמול היה על כך ויכוח פרוצדורלי. אנו
עוסקים עכשיו בהצעת החוק הזאת. זכותו
של חבר כנסת שיכינו את הצעת
החוק שלו לקריאה ראשונה.

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.